

บทที่ ๒

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาลักษณะช่วงระยะเวลามีบุตร ปรากฏว่า ปัจจัยทางประชากรที่สำคัญ ซึ่งมีผลต่อการเว้นระยะเวลามีบุตร ได้แก่ อายุของสตรีขณะให้กำเนิดบุตร ลำดับที่ของบุตร และความต้องการเพศของบุตร แต่ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจไม่มีความสัมพันธ์กับช่วงระยะเวลามีบุตร

อายุของสตรีขณะให้กำเนิดบุตร ลำดับที่ของบุตร และความต้องการเพศของบุตร เป็นปัจจัยทางประชากรที่มีผลต่อการเว้นระยะเวลามีบุตร ซึ่งจะเห็นได้จากกรณีที่ระยะเวลามีบุตรเพิ่มขึ้นตามอายุของสตรี สตรีที่อายุน้อยจะมีบุตรถี่ สตรีที่อายุมากจะมีบุตรห่าง เป็นต้นว่า ในกลุ่มสตรีที่มีบุตรลำดับที่ ๑ ถึงลำดับที่ ๓ ซึ่งมีอายุระหว่าง ๑๕ - ๑๙ ปี จำนวนครั้งหนึ่งมีบุตรคนสุดท้ายในระยะเวลาไม่เกิน ๑๘ เดือน ขณะเดียวกันครั้งหนึ่งของสตรีที่มีอายุระหว่าง ๒๐ - ๒๔ ปี และครั้งหนึ่งของสตรีที่อายุระหว่าง ๒๕ - ๒๙ ปี ให้กำเนิดบุตรคนสุดท้ายในระยะเวลาไม่เกิน ๒๓ เดือน และ ๒๔ เดือนตามลำดับ ช่วงระยะเวลามีบุตรคนแรกจะสั้นกว่าช่วงระยะเวลามีบุตรคนต่อ ๆ ไป ดังจะเห็นได้ว่า ครั้งหนึ่งของสตรีที่เป็นตัวอย่างในการศึกษาให้กำเนิดบุตรคนแรกในช่วงระยะเวลาไม่เกิน ๑๕ เดือน แต่ให้กำเนิดบุตรคนที่ ๒ และคนที่ ๓ ในระยะเวลาไม่เกิน ๒๕ และ ๒๙ เดือนตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในกลุ่มสตรีที่ให้กำเนิดบุตรเพศต่าง ๆ เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการเพศของบุตร และช่วงระยะเวลามีบุตรแล้ว ปรากฏว่า สตรีที่ให้กำเนิดบุตรเพียงเพศใดเพศหนึ่งมักจะเว้นระยะการมีบุตรในเวลาอันสั้นกว่าสตรีที่ให้กำเนิดบุตรแล้วทั้งสองเพศ แต่ไม่ปรากฏว่า จำนวนบุตรที่ต้องการและประสพการณ์เกี่ยวกับการสูญเสียบุตรในปีแรกของชีวิตมีความสัมพันธ์กับช่วงระยะเวลามีบุตร ครอบครัวที่ต้องการบุตรจำนวนน้อยจะเว้นระยะเวลามีบุตรไม่แตกต่างไปจากครอบครัวที่ต้องการบุตรจำนวนมาก และครอบครัวที่เคยสูญเสียบุตร จะมีบุตรในช่วงระยะเวลาที่ไม่แตกต่างไปจากครอบครัวที่ไม่เคยสูญเสียบุตรเลย

สำหรับปัจจัยทางสังคมที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ได้แก่ ระดับการศึกษาของอุตสาหกรรม การรับฟังวิทยุ การทำงานนอกบ้านของสตรีภายหลังการสมรส การเดินทางเข้าไปยังเขตเมืองของอุตสาหกรรม และประสิทธิภาพเกี่ยวกับการเป็นผู้นำท้องถิ่นของสามี ผลปรากฏว่า ระดับการศึกษาของอุตสาหกรรมไม่มีความสัมพันธ์กับช่วงระยะเวลาที่มีบุตร ยกเว้นกรณีที่อุตสาหกรรมได้รับการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษา จะมีบุตรคนแรกในช่วงระยะเวลาสั้นที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมที่ได้รับการศึกษาชั้นประถมศึกษา ๑ - ๔ และอุตสาหกรรมที่ไม่เคยได้รับการศึกษาเลย ส่วนปัจจัยที่เหลือไม่มีความสัมพันธ์กับการเว้นระยะเวลาที่มีบุตร เกี่ยวกับการรับฟังวิทยุ พบว่าสตรีที่รับฟังวิทยุเป็นประจำ ให้กำเนิดบุตรในช่วงระยะเวลาที่ไม่แตกต่างไปจากช่วงระยะเวลาที่มีบุตรของสตรีที่รับฟังวิทยุเป็นครั้งคราว หรือไม่เคยรับฟังวิทยุเลย สตรีที่ทำงานนอกบ้านภายหลังการสมรสจะมีบุตรในระยะเวลาที่ไม่แตกต่างจากช่วงระยะเวลาของสตรีที่ไม่ได้ทำงานนอกบ้าน สำหรับการเดินทางเข้าไปยังเขตเมืองของอุตสาหกรรมนั้น จะเห็นว่าช่วงระยะเวลาที่มีบุตรของอุตสาหกรรมที่เดินทางไปเขตเมืองบ่อยครั้ง อุตสาหกรรมที่เป็นครั้งคราวหรือไม่เคยไปเลย ไม่มีความแตกต่างกัน เช่นเดียวกับสตรีที่สามีเคยเป็นผู้นำท้องถิ่นจะให้กำเนิดบุตรในช่วงระยะเวลาที่ไม่แตกต่างไปจากช่วงระยะเวลาที่มีบุตรของสตรีที่สามีไม่เคยเป็นผู้นำท้องถิ่น

ส่วนปัจจัยทางเศรษฐกิจ ซึ่งใช้กรรมวิธีที่สร้างขึ้นเพื่อวัดระดับเศรษฐกิจของครอบครัวอย่างคร่าว ๆ ได้แก่ ความมั่งคั่งของครัวเรือน อาชีพของสามี กรรมสิทธิ์ในเครื่องมือประกอบการกสิกรรม และความเพียงพอของที่ดินนั้นปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างในกาเว้นระยะเวลาที่มีบุตร ของครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกับครอบครัวที่มีความมั่งคั่งระดับสูง ระดับกลาง และระดับต่ำให้กำเนิดบุตรในช่วงระยะเวลาที่ไม่แตกต่างกันมากนัก สตรีที่สามีประกอบอาชีพกสิกรรมจะให้กำเนิดบุตรในช่วงระยะเวลาที่ไม่แตกต่างไปจากช่วงระยะเวลาที่มีบุตรของสตรีที่สามีประกอบอาชีพที่ไม่ใช่กสิกรรมทั้งประเภทที่ไม่ใช่แรงงานและประเภทที่ใช่แรงงาน ครอบครัวที่มีที่ดินไม่เพียงพอสำหรับผลิตอาหารเพื่อเลี้ยงครอบครัว ก็จะเว้นระยะเวลาที่มีบุตรไม่แตกต่างไปจากช่วงระยะเวลาที่มีบุตรของครอบครัวที่มีที่ดินเพียงพอ

ผลการศึกษาคั้งนี้แสดงว่า ช่วงระยะเวลาที่มีบุตรของสตรีที่เป็นตัวอย่างในการศึกษาขึ้นอยู่กับปัจจัยทางสรีรวิทยาอย่างเดี่ยว ส่วนสภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวไม่มีผลทำให้ช่วงระยะเวลาของการมีบุตรแตกต่างกัน ซึ่งอาจเป็นเพราะเหตุว่าครรชนนี้ที่สร้างขึ้นเพื่อวัดสภาพดังกล่าวใช้ไม่ได้สำหรับการศึกษาเรื่องนี้ แม้ว่าจะใช้ได้ผลคือพอสมควรสำหรับการศึกษาเรื่องอื่นมาแล้วก็ตาม เนื่องจากผู้ศึกษาไม่ได้วางแผนสำหรับเก็บข้อมูลเรื่องนี้เอง จึงทำให้การศึกษาคั้งนี้มีความจำกัดเฉพาะข้อมูลที่มีอยู่

จากผลการศึกษาคั้งนี้ ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อช่วงระยะเวลาที่มีบุตรของสตรีไทยในเขตอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ซึ่งน่าจะใช้เป็นแนวทางสำหรับการศึกษาลักษณะนี้ในแหล่งอื่นได้ แต่ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นเพียงข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากการสำรวจทางด้านสังคมศาสตร์ก่อนที่จะเปิดบริการอนามัยครอบครัวขึ้นในเขตอำเภอนี้ ซึ่งปรากฏว่าสตรีที่เป็นตัวอย่างในการศึกษาไม่มีความรู้ใด ๆ เกี่ยวกับการป้องกันปฏิสนธิ ดังนั้นจึงน่าจะได้มีการศึกษาเรื่องนี้อีกครั้งหนึ่งภายหลังที่ได้เปิดบริการอนามัยครอบครัวแล้ว เพื่อเปรียบเทียบลักษณะการเว้นระยะเวลาที่มีบุตรของสตรีที่มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันปฏิสนธิ และสตรีที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้เลย รวมทั้งควรจะได้มีการศึกษาต่อเนื่องระยะยาวเพื่อทราบการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการเว้นระยะเวลาที่มีบุตรของสตรีในเขตอำเภอนี้

อนึ่ง ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นเพียงข้อมูลในเขตชนบทเท่านั้น ควรจะได้ทำการศึกษาลักษณะนี้ในเขตเมืองด้วย เพื่อจะได้ทราบความแตกต่างของช่วงระยะเวลาที่มีบุตรของสตรีไทยในเขตชนบทและในเขตเมือง